

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Wroclaw University of Economics and Business (Польща)
Bialystok University of Technology (Польща)
Ghent University (Бельгія)
«1 DECEMBRIE 1918» University of Alba Iulia (Румунія)
UNIVERSITY ISMA (Латвійська республіка)
VARNA FREE UNIVERSITY «CHERNORIZETS HRABAR» (Болгарія)
Академія праці, соціальних відносин та туризму
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Національний технічний університет «Дніпропетровська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

**Матеріали XII Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

24 квітня 2025 року

Полтава – 2025

*Шульга Валерія Олегівна,
асистент кафедри публічного управління,
адміністрування та права Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

*Перетяцько Лілія Сергіївна
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право», Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Російська збройна агресія завдала серйозної шкоди українському народу. Мільйони людей були змушені покинути свої домівки, а також зазнали тяжких психологічних і фізичних травм. В таких умовах особливої актуальності набуває питання інклюзивної освіти в Україні, яке забезпечує рівний доступ осіб до освітнього процесу.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами [1]. Інклюзивна освіта існує у світі понад пів століття та є загальноприйнятою тенденцією. Країни з найрозвиненішим законодавством у цій сфері – Канада, Бельгія, Великобританія, Швеція, Італія та інші [2]. Україна поки що не може повністю перейняти іноземний досвід через економічні та етнографічні особливості, але має можливість формувати власну модель інклюзивного навчання. Світова практика доводить: реалізація права на освіту та максимальний розвиток здібностей набуває особливого значення для повноцінної життєдіяльності суспільства [3].

Як зазначає В. Панко для подолання цієї проблеми необхідно застосовувати гнучкі методи. Освітня система зазнає змін, стаючи більш відкритою до міжнародного досвіду та здатною критично оцінювати власні практики [4].

У цьому контексті особливо гостро постає питання вибору оптимального формату навчання і необхідності вдосконалення фахових навичок педагогів, які працюють із цією категорією учнів. В основі інклюзії лежить право людини на освіту, проголошене у Загальній декларації прав людини. Зокрема, ст. 25 визначено, що «Кожен має право на освіту...освіта має бути спрямована на розвиток людської особистості та посилення поваги до прав людини та основних свобод...» [5].

Важливою також є Конвенція ООН «Про права дитини» 1989р. (ратифікована Україною у 1991 р.), ст. 23 якої визначено, що дитина з особливими освітніми потребами повинна мати: «доступ до освіти, виховання, медичного обслуговування, реабілітаційних послуг, макси-

мально можливої соціальної інтеграції та індивідуального розвитку, включаючи культурний та духовний розвиток» [6].

Правовою основою запровадження інклюзивної освіти в Україні є Конституція України, а саме ст. 21-24, які передбачають рівність людей у правах, право кожного на вільний розвиток своєї особистості та недопустимість будь-яких привілеїв чи обмежень за різними ознаками та ст. 53, відповідно до якої кожен має право на освіту [7]. Закони України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [8], «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [9], «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [10], упорядковують надання освітніх, медичних, соціальних послуг особам з інвалідністю.

Також можна додати закони у сфері освіти, такі, як ЗУ «Про освіту» [11], «Про дошкільну освіту» [12], «Про повну загальну середню освіту» [13], та «Про вищу освіту» [14], які деталізують механізми реалізації інклюзивної освіти.

Великим внеском є концепція «Нової української школи», один із принципів цієї стратегії – дитиноцентризм [15], тобто ідея сучасної освіти, яка передбачає створення оптимальних умов для розвитку кожного учня.

Нова школа повинна враховувати права, здібності та потреби дитини. Для учнів з особливими потребами створюються всі умови для навчання спільно з однолітками - будівлі, споруди та приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності, а також заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні або спеціальні групи, класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Отже, інклюзивна освіта в Україні набуває надзвичайної важливості в умовах сучасних глобальних і соціально-політичних змін, адже спрямована на забезпечення рівних можливостей для кожного, незалежно від індивідуальних особливостей. Пройдені кроки від нормативного закріплення до трансформаційних змін демонструють поступовий розвиток системи, що прагне бути орієнтованою на потреби всіх учасників освітнього процесу. Водночас на шляху до повноцінного впровадження інклюзії залишаються суттєві труднощі, особливо у сфері вищої та фахової передвищої освіти. Трансформаційний етап, початок якого збігається з критичним періодом в житті держави, актуалізує питання інклюзії як не лише освітнього, а й соціально-політичного пріоритету.

Література:

1. Інклюзивна освіта. Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=331
2. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Інклюзивна освіта. URL: https://inklyuzi.blogspot.com/p/blog-page_66.html
3. Гладуш В. Інклюзивна освіта в Україні: успіхи, проблеми, перспективи URL: <https://surl.li/ovwzpj>

4. Панок В. Інклюзивна освіта та завдання діяльності психологічної служби. Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивного навчання. 2012. С.14–23
5. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
6. Конвенція про права дитини : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 20.11.1989 : станом на 16 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
7. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
8. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
9. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV : станом на 4 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
10. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III : станом на 26 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>
11. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 27 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
12. Про дошкільну освіту : Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
13. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX : станом на 16 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
14. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 9 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
15. Чепелева Н. Дитиноцентризм у суспільстві: психологічний стан та установки батьків. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/12_2022/14.pdf